

ΑΝΑΤΕΛΝΤΗΣΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΕΜΠΤΗΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΘΕΜΙΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἐν Ρεθύμνῃ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ τμήματος.... φρ. 7
Ἐν τοῖς λοιποῖς τμήμασι τῆς Νήσου ὡς καὶ ἐν Ἑλλάδι » 8

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἐντὸς τῆς ταχυδρομικῆς ἐνώσεως..... φρ. 10

ΕΚΑΣΤΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

40 παράδες 40

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀπευθυντέον τῇ Διευθύνσει.

Τὰ χειρόγραφα δημοσιευόμενα καὶ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.

Διὰ πᾶσαν καταχώρησιν ἀγγελιᾶν ἐμπορικῆν, εἰδοποιήσιν κ.λπ. δημοσιεύσεις ἀπευθυντέον πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ τυπογραφείου κ. Στυλιανὸν Καλαϊτζάκη.

Ὅσοι καταστηματαρχαί, ἔμποροι καὶ βιομήχανοι γίνονται συνδρομηταὶ εἰς τὴν «Ἀναγέννησιν ἀποστέλλοντες τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν τῶν χαίρουσι τὸ δικαίωμα νὰ δημοσιεύσωσι τὴν ἀγγελίαν τοῦ καταστήματός των δωρεάν.

Η 25 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1898

Σεινήν καὶ ἐπίσημον ἐπέτειον ἄγει σήμερον ἡ ἐλευθέρα Κρήτη. Ἐν τῇ μείζονι τῆς Κρήτης πόλει οἱ τέως δυνάσται ἡμῶν μνήμονες χρόνων μαύρων καὶ ἀπαισιῶν, ὠλοῦμενοι ὑπὸ φαύλης Διοικήσεως καὶ γενόμενοι ὄργανα αὐτῆς παρέδιδον πόλιν ὅλην καὶ λαὸν χριστιανῶν εἰς τὸ πῦρ καὶ τὴν μάχαιραν.

Ἐξέλαβον οἱ τάλανες ὑποκίνηται ὅτι διὰ τῶν ἱερῶν μαρτύρων θὰ παγιώσωσι σαλευομένην δυναστείαν καὶ θὰ ἐμφυγώσωσιν αὐτήν. Ἄνεπιστρεπτεὶ παρελθόν οἱ χρόνοι, καθ' οὓς ἐνσπείροντες τὸν τρόμον ἐξεδικεῖτε τὸν φόνον τοῦ Ἀγριολίδου διὰ τοῦ αἵματος ὀκτώ ἑκατοντάδων Ἡρακλειτῶν ἐν ταῖς ἀγυαῖς καὶ ῥύμαις τῆς πρωτευούσης τῆς Κρήτης. Οὐδ' ἦτο δυνατόν νέον ἀπαισία εἰς τὸν περίβολον τῆς Μητροπόλεως τῆς Κρήτης ἑκατόμβη τοῦ ἐλληνικοῦ κλήρου νὰ παρέλθῃ ἀπαρτήρητος καὶ ἀτιμωρητί. Εὐτυχῶς εἶνε περὶ τὴν δύσιν αὐτοῦ ὁ 19ος αἰώ, οὐχὶ ἐν τῇ ἀρχῇ του.

Τὰ αἵματα τῶν ἱερομαρτύρων δι' οὗ ἐγράνθησαν τὰ λιθέστρωτα τοῦ Ἡρακλείου ἐπότισαν τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας, οὐχὶ τῆς βαρβαρικῆς τυραννίας. Δι' αὐτῆς κατεβλήθη φαεινὴ ἡ κρηπίς τῆς ἐλευθερίας, δι' αὐτοῦ ἀπελυμάνθη ἡ τρέμου καὶ φόβου ἀπόζουσα πέντε καὶ εἴκοσι δεκάδας ἑνιαυτῶν κρητικὴ ἀτμόσφαιρα. Τὸ ἀγχαντὸν τοῦτο αἷμα ἐγένετο ὁ ῥύστης τοῦ δουλείου αἵματος κατεβλήθη ὡς λύτρον ὑπεριδιακοσιετοῦς αἰχμαλωσίας ἐκλεκτοῦ καὶ περιουσίου μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων λαοῦ.

Ἀγαλλόμενοι μὲ τὰς λευκάς τῶν μαρτύρων περιβολὰς θεῶνται οὐρανόνθεν τὴν Ἐλευθερίαν, ἣν διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος παρεσκευάσαν κυβερνώσαν τὴν Μητρίδα, ὑπὲρ ἧς ἔζησαν καὶ ἀπέθανον. Χαίρετε ἱεραὶ τῶν πρωτεργατῶν τῆς ἀπελευθερώσεως οικαί. Ἀπλᾶ μνημόσυνα περιδάκρυς ἡ Πατρίς τελεῖ σήμερον ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ὑμετέρας ἐκουσίας καθοσιώσεως. Ἄλλ' ὅταν μικρὸν ἐκ τῶν τραυματῶν ἀναλάβῃ καλλιπρεπὲς μανσωλεῖον θὰ συναγγα κατ' ἔτος εἰς τὴν πόλιν τοῦ ὑμετέρου μαρτυρίου τοὺς Παγκρητάς, ἵνα γονυκλινεῖς ἐπὶ τῶν τάφων καὶ ἐπὶ τῶν ἐνδόξων σημαίων τοῦ αἵματος προσφέρωσι τὸν φόρον, ὃν ἀφείλομεν εἰς τοὺς ἐλευθερωτὰς μας. Χορεῖαν σεμνοπρεπῆ ἀποτελοῦσιν οἱ μάρ-

τυρες 250 ἑνιαυτῶν, ἐν ἧ δὲν ἔγουν οἱ μάρτυρες τοῦ Ἡρακλείου τὰ δευτερεία. Καὶ οἶαν ὁ ὀξυγράφορ τῆς Κλειοῦς κάλαμος ἐπιχειρήσῃ νὰ χαραξῇ τὰς σελίδας τῆς νέας τῆς μαρτυρικῆς ἡμῶν χώρας Ἱστορίας πολλὰς θέλει καταλάβει ἡ ἑκατόμβη τοῦ Ἡρακλείου τῆς 25 Αὐγούστου τοῦ 1898, αἰτίνες μακρόθεν θὰ καταυγάσωσιν ἀειφεγγῶς τὸν φρικιῶντα ἀναγνώστην μεθ' ἱεράς συγκινήσεως ἀναμνησκόμενον τὴν ἐπέτειον τοῦ πρώτου τῆς Κρήτης ἱεράρχου Τίτου.

Ἐν ἰσῆς δ' ὅταν ἡ ἐλευθέρα τῆς Κρήτης Κυβέρνησις μετὰ τῆς Ἐκκλησίας θεοπίσωσι τὰς ἐθνικὰς καὶ πολιτικὰς τοῦ μικροῦ ἡμῶν κρατιδίου ἐορτὰς πρώτην καὶ κατ' ἐξοχίαν Ἐθνικὴν θὰ τάξωσιν τὴν τοῦ ἐπισκόπου τῆς Γόρτυνος. Εἶναι μὲν δίκαιον καὶ προσήκον νὰ ἐορτάζῃται ἡ 23 Ὀκτωβρίου, αἵτε ἡ ἐπέτειος τῆς ἀπολυμάνσεως τοῦ κρητικοῦ ἑδάφους· ἐπιβεβλημένον νὰ πανηγυρίζῃται ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις ἡ 9 Δεκεμβρίου, ἡ ἐπέτειος τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν προεγκαινίσαν μεγάλην καὶ ἐγγύς ἡμέραν ὁ λαοφιλήτος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν δυναστείας βλαστός ἐπάτει τὸ πρῶτον τὸ αἰμοπότιστον ἕδαφος τῆς αἰγαίδος νύμφης. Ἴσως δὲ καὶ ἄλλαι ἡμέραι χαροποιῶν ἢ θλιβερῶν γεγονότων ἐπέτειοι εἶναι πρέπον καὶ καθήκον, νὰ λάβωσι τὴν προσήκουσαν θέσιν ἐν τῷ καταρτισθησομένῳ ἐορτολογίῳ τῆς ἀναγεννηθείσης Πατρίδος.

Ἄλλ' ἐορτὴ ἐορτῶν καὶ πανηγυρις πανηγύρεων ἀνάγκη νὰ καθιερωθῇ ἡ 25 Αὐγούστου. Αὕτη συνεδέθη ἀμεσώτατα πρὸς τὴν ἀπελευθέρωσιν, αὕτη ἐπεσφράγισε αὐτήν. Ἐὰν αἱ λοιπαὶ κατέβαλον θεμέλια ἢ ἀνύψωσαν τὸ πρὸ πολλοῦ τεθεμελιωμένον οἰκοδόμημα τῆς Ἐλευθερίας, αὕτη ἔθηκε τὸν ἀχρογωνιαῖον λίθον, ἐπέθηκε τὴν στέγην τοῦ ἐπὶ δύο καὶ ἡμισὺ αἰῶνας ἀνεγειρομένου ναοῦ. Καὶ πρὸς τὴν ἐνδοξὸν δὲ τοῦ παρελθόντος ἱστορίαν συνάδει. Πίστις καὶ πατρίς ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν τὰ δύο σύμβολα τῶν πανελληνίων, ἀλλὰ καὶ τῶν κρητικῶν ἀγῶνων. Οὐδ' ὑπετιμῶτο τὸ ἐν ἀντὶ τοῦ ἐτέρου, ἀλλ' ἐν ἰσῆ ἐτίθεντο μοίρα. Καὶ τίνα ἄλλον Ἄγιον μᾶλλον ἢ τὸν πρῶτον τῆς Κρήτης Ἐπίσκοπον πρέπει νὰ τιμῶμεν καὶ γεραίρωμεν ἐν συγκρατισμῷ; Ὅστις πρῶτος ἡμᾶς τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐμύησε θρησκείαν καὶ πίστιν, ὑπὲρ ἧς ἐτελέσαμεν αἰῶνας ὄλους θαύματα κατὰ τῆς τυραννίας, ταύτην ὁμῶς μένην θώρακα καὶ ἀσπίδα προβαλλόμενοι πρὸς ἀπολύτρωσιν τῆς Πατρίδος. Πρὸς δ' ἐτι διὰ μείζονα λόγον πρέπει αὕτη νὰ ταχθῇ πρώτη, τότε. Ἐπὶ τῆς μακρᾶς ἐν τῇ νήσῳ κυριαρχίας τῆς ἀδριατικῆς νύμφης, τῆς ἀνεπιλήστου καὶ ταύτης χώρας τῶν Δογῶν, τῶν Δείνα, τῆς ἀγρόνης καὶ τῶν ὑπογείων, τῶν σιδηρῶν ἀγαλμάτων τῆς Παναγίας καὶ τῶν στρεβλῶν ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ ἁγίου Τίτου ἐμάχοντο οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἐν ὀνόματι τοῦτου ἱδρυσαν τὴν ἐφήμερον ἐκείνην

τῆς Κρήτης Δημοκρατίαν. Πολιτικὴν λοιπὸν καὶ θρησκευτικὴν ἅμα ἐορτὴν θὰ τελῶμεν πανηγυρίζοντες παγκρητείως τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου Τίτου, ὡς ἀνάμνησιν δύο μεγάλων καὶ τῶν ἀμέσως πρὸς ἡμᾶς συνδεομένων ἐποχῶν. Ἐποχῶν δυναστεύσεως, τυραννίας, μαρτυρικῶν βασάνων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐκλεεστάτων τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους κατορθωμάτων. Μακρὸν καὶ περιπετειῶδες δρᾶμα παριστᾷ ἡ διπλῆ δυναστεία ἐπτὰ καὶ πλέον αἰῶνων Ἐνετῶν καὶ Τούρκων. Ἡ τελευταία δὲ πρᾶξις ἡ κάθαρσις, ἡ λύσις εἶναι ἡ θυσία τοῦ 98, ἡ δι' ἀδαμαντίνων δεσμῶν συνδεθεῖσα πρὸς τὸ ἐνδοξὸν παρελθόν, μεθ' οὗ δικαίως ἀπετέλεσαν ἄλυσιν, ἧς δὲν εἶναι ὁ πεινχρότερος κρίκος. Ἄς τιμῶμεν ταύτην μνημονεύοντες τῶν ναυτῶν ἐτι θυμάτων, ὧν τὸ αἷμα ἐπύργωσε τὴν Ἐλευθερίαν, ἀπέδωκε τὴν εὐνομίαν καὶ τὴν πρόοδον. Εἴη ἀγῆ- μάρτυρες τὴν πρώτην τάξιν ἐπιφυλάσσει Ἰμὴν ἐν τῇ χρυσῇ τῶν μαρτύρων στήλῃ ἣν μετὰ μικρὸν ἱδρύει ἡ εὐγνωμονοῦσα Πατρίς.

Ἄπο τοῦ Κεδρίου ὄρου 25 Αὐγούστου 1899
Βηναῖος.

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΩΝ ΣΦΑΓΩΝ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Ἐπιβλητικώτατον ἐγένετο τῇ 25ῃ Αὐγούστου τὸ μνημόσυνον τῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας σφαγιασθέντων καὶ ὀλοκαυτοθέντων κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος ἐν Ἡρακλείῳ. Ἡ σημαία τῆς Ἀυτονομίας μας ὑπῆρχε μεσίστιος ἐφ' ὅλων τῶν οἰκιῶν καὶ καταστημάτων, λαὸς δὲ καὶ κληρὸς ἐν κοινῷ ὑψώσαν δέησιν ὑπὲρ τῶν ἐθνομαρτύρων τούτων ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῶν Εἰσοδίων, ἐνθα παρισταμένου τοῦ Κ. Νομάρχου, τοῦ Διοικητοῦ τῶν Ρωσικῶν στρατευμάτων Βαρώνου Κενέ, ὅλων τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν καὶ ἀπασῶν τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν ηὐλογήθη τὸ κόλλυβον ἡκαὶ ἐψάλη ἡ ἐπιμνημόσυνος ἀκολουθία, ὁ δὲ Δικηγόρος κος ΠΕΤΡΟΣ Δ. ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ κληθεὶς εἰς τὴν ἐκφώνησιν τοῦ καταλλήλου λόγου ἐξεφώνησε τὸν ἐπόμενον.

ΛΟΓΟΣ
ὑπὸ Πέτρου Δ. Μανουσάκη δικηγόρου
τῇ 25 Αὐγούστου 1899

Ἱερά, πατριωτικὴ ἐντολή, συναγείρει τοὺς Ρεθύμνιους ὅπως ὑπὸ τοὺς θεῖους τούτους ὄλους